

رسالة محمد

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترای حرفه‌ای رشته پزشکی

عنوان:

تبیین تجربیات تاثیر فقر بر سلامت کودکان در جمعیت‌های حاشیه‌نشین شهر اردبیل

نگارش:

عاطفه بهادری

اساتید راهنما:

دکتر سعید صادقیه اهری

دکتر داود ادهم

استاد مشاور:

دکتر محمد مهر تک

دکتر لیلا ریسی

مرداد ۱۴۰۰

شماره پایان نامه: ۰۸۴۴

تقدیم:

به پاس تعبیر عظیم و انسانی‌شان از کلمه ایثار و از خودگذشتگان؛

به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران

بهترین پشتیبان است؛

به پاس قلب‌های بزرگشان که فریادرس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به

شجاعت می‌گراید و به پاس محبت‌های بی‌دریغشان که هرگز فروکش نمی‌کند؛

این مجموعه را به پدر و مادر عزیزم تقدیم میکنم

سپاسگزاری:

با سپاس از سه وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم...

موهایشان سپید شد تا ما روسفید شویم...

و عاشقانه سوختند تا گرمابخش وجود ما و روشنکر راهمان باشند...

پدرانمان

مادرانمان

استادانمان

از اساتید شایسته؛ جناب آقای دکتر سعید صادقیه اهری و جناب آقای دکتر داود ادهم که در

کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ نمودند

و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند؛

از اساتید محترم؛ جناب آقای دکتر محمد مهرتک و خانم دکتر لیلا ریسی که زحمت

مشاوره این رساله را در حالی متقبل شدند که بدون مساعدت ایشان، این پروژه به نتیجه

مطلوب نمی‌رسید؛

کمال تشکر و قدردانی را دارم، باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنا را سپاس

گویید.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول: مقدمه	
۳	۱-۱- بیان مسئله .....
۶	۱-۲- تعریف واژه های کلیدی .....
۷	۱-۳- اهداف پژوهش .....
۷	۱-۳-۱- هدف کلی .....
۸	۱-۳-۲- اهداف اختصاصی .....
۸	۱-۳-۳- اهداف کاربردی .....
۸	۱-۴- سوالات .....
فصل دوم: بررسی متون	
۱۰	۲-۱- مبانی نظری .....
۱۰	۲-۱-۱- سلامت .....
۱۱	۲-۱-۲- حاشیه نشینی .....
۱۲	۲-۱-۳- عوامل اقتصادی و تاثیر بر امنیت در حاشیه نشینی .....
۱۴	۲-۱-۴- ابعاد اجتماعی و فرهنگی حاشیه نشینی .....
۱۵	۲-۱-۵- محیط زیست آلوده .....
۱۶	۲-۱-۶- سبک زندگی و تاثیر آن بر سلامتی .....
۱۷	۲-۲- مطالعات انجام شده در ایران .....
۲۰	۲-۳- مطالعات انجام شده در جهان .....
فصل سوم: مواد و روش کار	
۲۷	۳-۱- روش پژوهش .....
۲۷	۳-۲- ملاحظات اخلاقی .....
۲۷	۳-۳- اصالت در پژوهش کیفی .....
۲۸	۳-۴- محیط پژوهش .....
۲۸	۳-۵- مشارکت کنندگان و حجم نمونه .....
۲۹	۳-۶- ابزار و روش گردآوری اطلاعات .....
۳۱	۳-۷- شکل گیری مفهوم و چگونگی انتخاب نمونه .....
۳۱	۳-۸- کدگذاری .....
۳۲	۳-۹- کدگذاری باز یا سطح اول کدگذاری .....
۳۲	۳-۱۰- روش آنالیز داده ها .....

۳-۱۱- معیار ورود به مطالعه ۳۳

فصل چهارم: نتایج

۴-۱- یافته های پژوهش ۳۵

۴-۲- مضمون اصلی اول: فقر یک معضل اجتماعی در جمعیت های حاشیه نشین ۳۹

۴-۳- مضمون اصلی دوم: تاثیر فقر بر سلامت جسمی کودکان ۴۳

۴-۴- مضمون اصلی سوم: تاثیر فقر بر سلامت روانی و اجتماعی کودکان ۴۵

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۵-۱- بحث ۵۰

۵-۲- محدودیت های مطالعه ۵۶

۵-۳- نتیجه گیری ۵۸

۵-۴- پیشنهادات ۵۹

۵-۵- جمع بندی ۶۰

منابع ۶۱

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۴	جدول ۱-۲: شاخص فقر در مناطق مختلف جهان در سال ۲۰۱۸
۳۵	جدول ۱-۴: مضامین ، زیرمضمون‌ها و واحدهای معنایی تشکیل دهنده تجربیات تأثیر فقر بر سلامت کودکان در جمعیت‌های حاشیه‌نشین

تبیین تجربیات تاثیر فقر بر سلامت کودکان در جمعیت‌های حاشیه‌نشین شهر اردبیل

چکیده

زمینه: از جمله مشکلاتی که پس از بروز فقر در طولانی مدت در جمعیت‌های حاشیه‌نشین ظاهر میشود بیماری‌های کودکان است. فقر در طولانی مدت قدرت خلق بیماری‌هایی را دارد که مدتها پس از فقر باقی می‌مانند و در جامعه حیات پیدا میکند. در حقیقت وقتی خانواده خود را با فقر درگیر می‌یابد، ناچار است نوع زندگی خود را تا حد زیادی با شرایط فقر هماهنگ کند. این هماهنگی به مرور زمان به صورت عرف و عادت درآمده و برای حذف یا کاهش آن ناچار است از نیازهای اساسی بکاهد که زمینه ای برای بوجود آمدن بیماری‌های مختلف در کودکان را فراهم می‌کند.

هدف: در این تحقیق به بررسی بخشی از پیامدهای گسترده فقر بر سلامت کودکان پرداخته شد. انزوا، ضعف اخلاقی و دینی، کاهش عزت نفس، اضطراب و اختلالات روانی از جمله این آثار مخرب می‌توانند باشند. فقر در خانواده از طریق عدم تامین نیازهای اساسی خانواده، زندگی در محیط آلوده و... نیز از عوامل ایجاد بیماری در کودکان است.

روش کار: به منظور تبیین تجربیات زندگی با فقر و تاثیر آن بر سلامت کودکان در جمعیت‌های حاشیه‌نشین شهر اردبیل از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. مصاحبه‌شوندگان از خانوارهای حاشیه‌نشین شهر اردبیل و با رضایت شخصی آن‌ها در مرکز بهداشت شهید باهنر اردبیل انتخاب شدند و بعد از انجام هر مصاحبه متن مصاحبه پیاده‌سازی شد و با روش تحلیل محتوا تحلیل شد.

نتایج: تقریباً همه ابعاد ممکن فقر بر زندگی کودکان مناطق حاشیه‌نشین تاثیر دارد. زیرساخت‌های ضعیف، بیکاری، فقدان خدمات اولیه و درآمد بر نداشتن تحصیلات، تغذیه بد، خشونت در خانه و بیرون از آن، کار کودکان، انواع و اقسام بیماری‌ها منعکس می‌شود.

نتیجه‌گیری: به نظر میرسد فقر جمعیت کودکان را بیشتر از گروه‌های سنی دیگر تحت تاثیر قرار میدهد. کودکان کمترین انتخاب و توانایی را برای تغییر اتفاقاتی که برایشان می‌افتد دارند. آنها برای کمک کردن به خانواده‌هایشان کاری نمی‌توانند بکنند و اجباری هم به آن ندارند. تاثیر فقر، صرفاً بر سلامت جسمی نبوده و بلکه بیشتر بر سلامت روحی و روانی است که به طرق مختلفی بر سلامت ذهنی، جسمی و رفتاری کودکان اثر می‌گذارد.

کلمات کلیدی: فقر، سلامت کودکان، جمعیت‌های حاشیه‌نشین